

делікатністю, доречністю, щирістю, відвертістю й водночас простотою. Формули мовленнєвого етикету завжди були компонентом побуту, взаємин, звичаїв і обрядів українського народу, відбивали його морально-етичні засади та рівень духовності. Саме тому оволодіння дітьми формулами вітання, побажання, прощення – це не тільки спроба знайти коріння батьківського мовлення, це ще й формування підходу до рідного мовлення, що поступово переходить в утвердження національної свідомості [3, 4].

Отже, мовленнєвий етикет є однією із важливих сторін людського спілкування. Це сукупність значною мірою стандартизованих висловів, що складають собою стереотипи мовлення, готові формули з певною синтаксичною структурою й лексичним наповненням.

Мовленнєвий етикет соціальний за своєю природою, оскільки виявляє соціально-рольову сторону спілкування. Тобто, на вибір тієї чи іншої одиниці мовленнєвого етикету впливає соціальна роль індивіда – нормативно схвалений суспільством спосіб поведінки, який очікується від кожного, хто займає дану соціальну позицію. При зміні рольової структури ситуації спілкування індивід переключається з одних стереотипів поведінки на інші, послуговується різними стилями мови, різними одиницями мовленнєвого етикету тощо. Тобто, соціальні ролі мовної особистості є ключовими в розумінні сутності мовленнєвого етикету.

Література

1. Богуш А. М. Культура речевого общения детей дошкольного возраста : метод. пособ. / Богуш А. М., Аматыева Е. П., Хаджирадева С. К. – Одесса : ЮНЦ АПН Украины, 2003. – 251 с.
2. Кизилова В. В. Теорія і практика мовленнєвої комунікації : навч. посібник / В. В. Кизилова. – Луганськ : СПД Рєзнікова В. С., 2009. – 168 с.
3. Крутій К. Л. Мовленнєві перлинки для кожної дитинки (мовленнєвий етикет) / Крутій К. Л., Маковецька Н. В. – Запоріжжя : ТОВ “ЛПС. Лтд”, 1999. – 44 с.
4. Лингвистический энциклопедический словарь. – М. : Сов. энцикл., 1990.

Мізюк Я.Ю.,

студент,

Прилуцький гуманітарно-педагогічний коледж ім. І. Я. Франка,

науковий керівник – д. пед. н. **Н.В. Грона**

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ ТВОРІВ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ

Актуальність теми. Оскільки впроваджуються реформи у сфері освіти, то відповідно змінюються й оновлюються стандарти української школи. На

сьогодні особлива увага приділяється вихованню в дітей розуміння краси та естетичності, яке можна ефективно здійснювати на уроках літературного читання. Уроки, які ґрунтуються на засадах компетентісного підходу, створюють широкі можливості для здатності учня інтегрувати знання, уміння, навички, способи діяльності, котрі дитина повинна вміти використовувати у власному житті. Особлива увага зосереджена на темі вивчення творів В.О.Сухомлинського в початковій школі. Застосування сучасних методів, засобів, принципів значно полегшить засвоєння учнями текстів письменника.

Мета статті – проілюструвати сучасні підходи до вивчення текстів В. О. Сухомлинського на уроках літературного читання.

Основний виклад матеріалу. Незважаючи на те, що на сьогодні видано багато дитячих творів, написаних сучасними авторами, але ми не перестаємо звертатися до творчості Василя Олександровича Сухомлинського. Адже його письменницький доробок має значний виховний і пізнавальний зміст.

Ознайомлення дітей з художнім твором починається з аналізу, основне завдання якого – це сприйняття художнього образу учнями, усвідомлення художньої ідеї твору [1, 8]. Діти повинні “розчленувати” твір на частини та схарактеризувати особливості кожної з них. З метою глибокого аналізу тексту під час педагогічної практики застосовували складання інтелект-карти твору, інсценізацію, словесне малювання, діалог з автором або героєм, власне продовження історії, фанкфікшен.

Дієвим є завдання “Крокуй і думай”, наприклад, під час читання оповідання “Суниці для Наталі”, учитель пропонує учневі зробити 5 кроків і на кожний крок назвати слово, яке характеризує Андрійка. Пропонуємо учням конкурс “Чомучок”, де школярі ставлять запитання авторові або дійовим особам, на які самотійно ж і дають відповідь; гра “Мозаїка”, коли учням роздається надрукований, порізаний на частини (абзаци) текст, а завдання учнів – розташувати його в правильній послідовності; “Аукціон думок” або “Коло ідей” та ін.

В. Сухомлинський узагальнював і запроваджував форми і прийоми роботи з книгою, а саме: виставки книг, створення Кімнати думки та Кімнати українського слова, театру казки, свята книги і рідного слова [3].

Аналіз педагогічної спадщини В. Сухомлинського показав, що особливе місце в курсі літератури він надавав усній народній творчості, зокрема такому фольклорному жанру, як казка. На його думку, казки – це справжня школа виховання; це мудрість народу, закарбована в яскравих художніх образах, що дають уявлення про добро і зло, про народну етику й естетику. Фольклорні твори, на думку Василя Олександровича, розвивають мову, образне мислення, уяву, почуття гумору, активізують думку школяра. “Фольклор найбільшою мірою відповідає природі дитини, характеру її сприйняття, її любові до всього яскравого, незвичайного, фантастичного”, – вважав педагог.

З метою виховання любові до рідного слова, українського красномовства Василь Олександрович створив кімнату Українського Слова. У ній зберігалися твори українських класиків та сучасних письменників. Учні

працювали з книгами, мали можливість поміркувати над долею улюблених героїв.

Щоб зацікавити учня роботою з книгою, ми повинні створити особливий розвивальний простір, який має долучити дитину до світу мистецтва, розширити її культурний й національний світогляд, впливати на формування життєвої компетентності. Як і будь-яка інтегративна галузь, музейна педагогіка — не просто сума складників, а цілком особливе, своєрідне явище. Реформування шкільної справи сьогодні спрямовує музейну педагогіку до нового життя як важливого чинника пізнавального, естетичного, розумового, креативного розвитку дітей і залучення її до популяризації книги [1].

В умовах сучасної початкової школи неможливо створити експозиції, що відповідають вимогам музейної справи. Тому музеї в початковій школі називають “міні-музеями”. Частина слова “міні” відображає як вік дітей, для яких він призначений, так і розмір експозиції, обмеженість її тематики. У створенні музею беруть участь педагоги, батьки та учні. Міні-музей виступає як зона творчості для учнів. Молодший школяр стає активним учасником оформлення експозиції.

Призначення музею – патріотичне виховання учнів, суть якого, з нашої точки зору, полягає в тому, щоб зростити в дитячій душі насіння любові до рідної природи, рідного краю і сім’ї, історії та культури своєї країни, до всього, що створено працею рідних і близьких людей.

Тематика міні-музіїв може бути різноманітною: залежно від тематичних циклів уроків позакласного читання, проблемної теми, над якою працює педагог; вирішення певної проблеми й т. ін. Наприклад: “Подорожуємо сторінками газет”, “Життєпис словників”, “Письменники Прилуччини для дітей”, “Бібліотека – будинок для книг”, “І. Франко в бібліотеках міста”, “Про людей хороших, наших земляків”, “Як Буквар до нас прийшов”, “Прилуцькі газети: від колись до сьогодні”, “Життя хліба в текстах письменників”, “Риби, і не тільки в річці” та ін.

Звичайно, експозиція “міні-музею”, створеного для уроків позакласного читання має віртуальні сторінки-презентації. Працюють над ними учні або самостійно, або під керівництвом учителя, залучаючи будь-які додаткові інформаційні ресурси. Роботу розпочинаємо з укладання паспорту міні-музею:

1. Відомості про авторський колектив : фото, короткі відомості про себе.
2. Паспортні дані міні-музею: назва, мета і завдання екскурсії, складники експозиції.

Екскурсію експозицією проводять учні, причому кожен представляє свою сторінку. Створення навіть такої маленької експозиції задіює різноманітні форми роботи з молодшими школярами. Кожна сторінка експозиції є, власне, програмою передачі через експонати знань, умінь, навичок, суджень, оцінок, почуттів.

Отже, в роботі над художніми творами досить важливим є використання сучасних методів та видів роботи. Використання міжпредметних інтеграцій значно полегшує сприйняття учнями художніх образів ліричних творів,

розвиває уяву, збагачує внутрішній світ дітей. Інноваційність та творчий підхід – одні з головних компетентностей сучасного вчителя. Лише в такому випадку можна навчити дітей критично мислити, розвивати фантазію, увагу, пам'ять, а також виховувати в учнів почуття краси та естетичності.

Література

1. Грона Н. В. Уроки літературного читання: [методичні рекомендації з методики навчання української мови для студентів спеціальності 5.01010201 Початкова освіта] / Н. В. Грона – Ніжин : Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2015. – 135 с.
2. Нова українська школа: поради для вчителя / Під заг. ред. Бібік Н. М. – К. : ТОВ “Видавничий дім “Плеяди”, 2017. – 206 с.
3. Сухомлинський В. О. Естетичне сприйняття і естетична творчість / В. О. Сухомлинський // Вибрані твори в 5 т. – К. : Рад. школа, 1977. – Т. 4. – С. 396–404.
4. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям / В. О. Сухомлинський // Вибрані твори в 5 т. – К. : Рад. школа, 1977. – Т. 3. – С. 7–279.
5. Сухомлинський В. О. Щоб у серці жила Батьківщина / В. О. Сухомлинський. – К. : Знання, 1965. – 21 с.

Мордовцева Н. В.,

кандидат педагогічних наук, доцент,

ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ОСОБИСТОСТІ В СИСТЕМІ ЗАГАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ

У сучасній лінгводидактиці пріоритетною стає проблема формування мовної компетенції як провідного компонента в структурі загальної підготовки й розвитку особистості. Базовими в розумінні мовної компетенції є ідеї С. Карамана, Ю. Караулова, Т. Ладиженської, Л. Мацько, Є. Пассова, М. Пентиліук, Т. Симоненко та ін., що розкривають такі основні її характеристики, як здібність до мови, знання мови, реалізація мови в мовленні; Л. Бахмана про комунікативні мовні здібності; К. Дуайє про компоненти мовної компетенції: говоріння, письмо, аудіювання, читання; Г. Шоу та Дж. Вебера про мовну грамотність. Запропоновані вченими визначення в основному зводяться до того, що знання, уміння й навички, які забезпечують здатність школярів уживати слова й синтаксичні конструкції відповідно до норм літературної мови, а також доречно й правильно використовувати синонімічні засоби мови, називають мовною компетенцією. Іноді це поняття використовується як синонім лінгвістичної компетенції, що включає в себе понятійну основу курсу, певний комплекс понять (одиниці та категорії мови) [4, с.77–79]. Але й досі в сучасній лінгводидактиці не має чіткого розмежування цих понять.